

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Третякова Олена Василівна

кандидат економічних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Харабара Віолета Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Грешко Роман Ігорович

кандидат економічних наук, доцент
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Банківська система як складова частина фінансової системи будь-якої держави відіграє вирішальну роль в економічному розвитку країни, є головним механізмом фінансово-кредитних відносин в державі.

В останні роки у світовій банківській індустрії всіх розвинутих країн мають місце досить важливі зміни, які позначилися на конкурентоспроможності та ефективності банківського сектора. Врахування тенденцій розвитку світової банківської індустрії в сучасних умовах СОТ є важливим для визначення стратегії розвитку української банківської системи, тому що дозволяє задіяти всі механізми, які забезпечуватимуть динамічне економічне зростання.

Для оцінки основних тенденцій розвитку банківського сектору України проаналізуємо основні показники, що його характеризують на основі статистичних даних.

Важливими є показники інституційної структури, за результатами змін цих показників встановлено, що з 2008 року по 2020 р. чисельність банків у національному банківському секторі зменшилася в 2,3 рази (з 175 банків - на 01.01.2008 р., до 75 банків – на 01.01.2020 р.), при цьому кількість банків з іноземним капіталом зменшилася значно менше - в 1,3 рази (з 47 банків у 2007 р., до - 35 у 2019 р.), а зі 100%-м іноземним капіталом збільшилася в 1,35 рази (з 17 банків у 2007 р., до 23 банків у 2019 р.)

Кількість банків в Україні за 2008-2019 рр.

Рік	Кількість діючих банків	З них з іноземним капіталом	Частка в загальній кількості, %	У т.ч. зі 100% іноземним капіталом	Частка в загальній кількості, %	Частка в кількості банків з іноземним капіталом, %
На 1.01.2008	175	47	26,9	17	9,7	36,2
На 1.01.2009	184	53	28,8	17	9,2	32,1
На 1.01.2010	182	51	28,0	18	9,9	35,3
На 1.01.2011	176	55	31,3	20	11,4	36,4
На 1.01.2012	176	53	30,1	22	12,5	41,5
На 1.01.2013	176	53	30,1	22	12,5	41,5
На 1.01.2014	180	49	27,2	19	10,6	38,8
На 1.01.2015	163	51	31,3	19	11,7	37,3
На 1.01.2016	117	41	35,0	17	14,5	41,5
На 1.01.2017	96	38	39,6	17	17,7	44,7
На 1.01.2018	82	38	46,3	18	22,0	47,4
На 1.01.2019	77	37	48,1	23	29,9	62,2
На 1.01.2020	75	35	46,7	23	30,7	65,7

На рис.1 наочно зображено, як змінювалась кількість вітчизняних банків та кількість банків з іноземним капіталом, починаючи з 2008 року по 2020 рік.

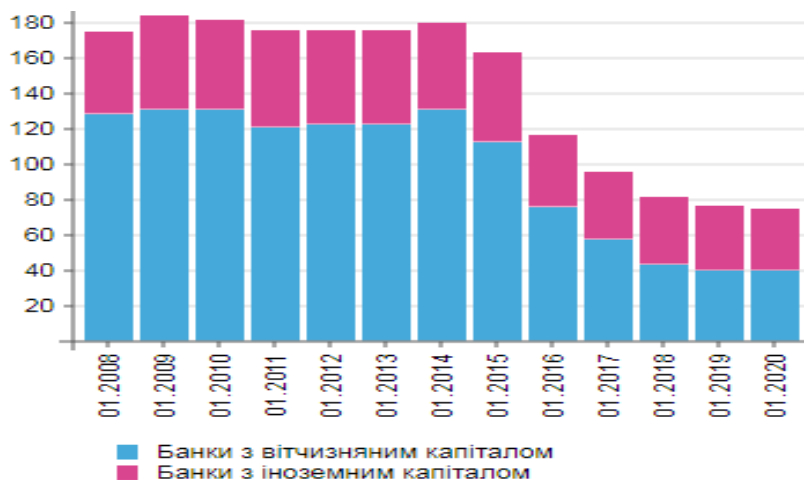

Рис. 1. Кількість банків з вітчизняним та іноземним капіталом в Україні за 2008-2020 рр.

Динаміку основних показників за останній рік наведено на наступному Рис. 2. Як бачимо, останнім часом кількість діючих банків зменшується переважно за рахунок банків з вітчизняним капіталом. Тільки протягом 2019 року до 1.11.2020 р. загальна кількість банків зменшилася на 3 установи, банки із іноземним капіталом на 4 установи, а кількість банків зі 100%-м іноземним капіталом

зменшилась на 1 установу.

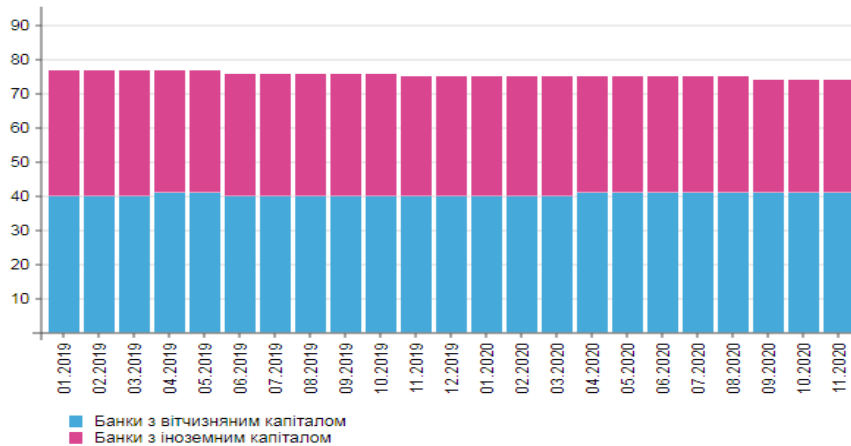

Рис. 2. Кількість банків з вітчизняним та іноземним капіталом за 2019 р. в Україні

Слід відзначити, що НБУ при наведені даних про основні показники банківського сектору України враховує платоспроможні банки за їх загальною кількістю, в тому числі іноземні банки, а з них іноземні зі 100% капіталом. Логічним є висновок про те, що скорочення кількості банків у більшій мірі сталося внаслідок діяльності НБУ як регулятора з метою відповідності європейським нормам та стандартам. Це є сьогодні основною тенденцією, що впливає на інші показники (Таблиця 2).

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності банків України

Показники	01.01.2019	01.01.2020	Відхилення	
			млн. грн.	%
АКТИВИ				
Загальні активи	1 910 614	1 982 682	72 014	3,8
Резерви за активними операціями банків	556 445	492 069	-64 376	-11,6
Високоліквідні активи, з них:	244 345	360 735	116 390	47,6
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	86 748	118 221	31 473	36,3
Кредити надані клієнтам, в т.ч.	1 118 860	1 033 539	-85 321	-7,6
Кредити, що надані суб'єктам господарювання	919 071	822 020	-97 051	-10,6
Кредити, що надані фізичним особам	196 859	206 761	9 902	5,0
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції, в т.ч.	480 615	538 943	58 328	12,1
ОВДП	407 443	367 061	-40 382	-9,9
Частка ОВДП в загальних активах,%	21,3	18,5	-2,8	x
ПАСИВИ				
Власний капітал	154 960	200 854	45 894	29,6
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	1 204 743	1 293 606	88 863	7,4
Кошти суб'єктів господарювання	406 367	498 156	91 789	22,6
Кошти фізичних осіб (з ощадними депозитними сертифікатами)	508 457	552 592	44 135	8,7

В 2019 році високі показники прибутковості банківського сектору були обумовлені високоприбутковою діяльністю Приватбанку, його прибуток в 2019 році склав 32609 млн. грн., або 54,7% від загальної суми прибутку по системі

банків України, а також зменшенням резервів на покриття ризиків за активними операціями на 64376 млн. грн., або на 11,6%.

В банківському секторі про фінансову ситуацію в Україні свідчать значення міжнародного індексу глобальної конкурентоспроможності (WEF) за складовою «фінансовий сектор»: Україна з індексом 42,3 займає 136 позицію серед 141 країни, які приймали участь у рейтингуванні. За глибиною проникнення фінансового сектору в економіку 97 позицію (з індексом 30), за ринковою капіталізацією 112 (з індексом 4,0), щодо фінансування малих та середніх підприємств 112 (39,2). Ситуація щодо стабільності фінансового сектору в Україні не краща. За загальним рейтингом щодо стабільності фінансового сектору країна займає останню позицію серед усіх країн 141 з індексом 57,6, щодо надійності банків 131 (індекс 37,4).

Останнім часом простежується покращення фінансового стану банків України. Банківська система за весь період свого функціонування починаючи з 1991 року, отримала в 2019 році найбільший прибуток – 59634 млн. грн. і мала найвищі показники рентабельності (ROE = 34,15%; ROA = 4,35%). Найкращі показники рентабельності за минулий період були в 2006 р. (ROE = 13,5%; ROA = 1,5%), а також у 2018 р. (ROE = 34,15%; ROA = 4,35%). За результатами 2019 р. аналіз рентабельності капіталу показав, що високих результатів було досягнуто завдяки високій рентабельності активів (ROA = 4,35%) , а також високій маржі прибутку, МР=43,2% (для порівняння у 2006 р. – 18,7%) та дохідності активів, розрахованій як відношення валового чистого доходу до середніх активів, DA = 10,1% (у 2006 р. – 8,6 %).

Підводячи підсумок, підкреслимо, що, незважаючи на розвиток банківської системи та покращення показників її функціонування, для більш повної участі банків в економічних процесах, що відбуваються в українській економіці та для підготовки до повномасштабної конкуренції з іноземними банками, по-перше, необхідна робота самих банків щодо оптимізації своїх витрат по оптимізації балансів і підвищення якості управління. По-друге, що є ще більш важливим - необхідна послідовна політика держави, що спрямована на зміцнення банків, підвищення їх капіталізації, створення умов для формування більш довгострокових фінансових ресурсів, зниження кредитних ризиків. Необхідні заходи по подальшій розбудові механізму структурного рефінансування системних банків, що передбачає використання інструментів стимулювання банківського кредитування експортоорієнтованих підприємств та підприємств, що задіяні у процесі імпортозаміщення.

Список літератури

1. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
2. Корягіна Т.В., Сімон А.П., Телятник В.М. Причини та наслідки «очищення» банківської системи України в умовах кризи та економічної нестабільності /

Корягіна Т.В., Сімон А.П., Телятник В.М. // Економічні статті «Молодий вчений». 2016. № 12 (39). С. 759–762.

3. Огляд банківського сектору. Періодичні видання Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>

4. Показники банківської системи. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>